

TV 17: Nadějkov – Klokočov – Střítež – Podchyšská Lhota – Chyšky – Nositín – Růžená – Květuš – Nadějkov

14 km

Doprava

- vlak nebo autobus Písek – Milevsko
- autobus Milevsko – Nadějkov
- autem do Nadějkova

Popis trasy

Z Nadějkova vyjdeme od kostela **po žluté značce** jižním směrem, kolem Mlýnského rybníka na pravé straně. Po 200 m od rybníka k rozcestí cesty k Mozolovu je kříž nad hrobem švédských vojáků padlých v třicetileté válce. Dále půjdeme po žluté přes osadu Šichova, Vesec do Klokočova. V osadě Klokočov odbočíme po **modré značce**, která zde začíná. Po levé straně, asi 100 m od cesty je snad bývalé tvrziště pánů ze Stříteže. Nemáme o něm žádné jiné informace. Když dojdeme na silničku směr Střítež, odbočíme doprava. Za vsí Střítež, asi po 150 m, odbočíme u křížku vlevo na **neznačenou polní cestu** směr Podchyšská Lhota. Než dojdeme do obce, projdeme kolem Lhotského rybníka, na jehož západní straně stála tvrz. Ze Lhoty dojdeme **po zelené značce** až do Chyšek. Na návrší za obcí je kaplička sv. Jana Nepomuckého. V Chýškách máme od kostela výhled do celého kraje. Na severním okraji vsi, na rozcestí silnic směr N. Ves, Vilín a Nositín, odbočíme na **neznačenou silnici** směr Nositín, M. Nositín a Ražkov. V této osadě se stočíme na jih – směr Růžená. Kolem lesíka se židovským hřbitovem na pravé straně dojdeme do obce Květuš. Po projití vsi se ocitneme na silnici z Nositína do Nadějkova. Na silnici odbočíme doleva a za vsí Květuš půjdeme kolem bývalého tvrziště, a tak podél Nadějkovského potoka dojdeme do Nadějkova.

Popis míst

Chyšky – obec zvaná dříve Malá Chýška nebo i Malá Chýše. Je nejvýše položenou vesnicí v okrese. Ze všech stran se do Chýšek musí jít do kopce. Vrch, na němž vesnice leží, je vysoký 673 m. Z vrchu zvaného Peklo, jihovýchodně od Chýšek, se nám naskytne daleké výhledy. Je možno vidět Milevsko, Jistebnici, Brdské pohoří, Třemšín, Svatou Horu a za příznivého počasí celou Šumavu. Okolí Chýšek a vrch Peklo je plný balvanů a skalisek. Podle lidové pranostiky tu snad čert rozhodil spoustu kamení ze vzteku, když se mu nepodařilo rozbořit milevský klášter. O kus dál složil celou skálu, které se dodnes říká Čertovo břemeno.

O době, kdy tato osada byla založena, není zpráva. Podle názvu lze odvodit, že tato osada vznikla kolem malé chaloupky, chýšky. Dle pověsti se zde rýžovalo zlato, čemuž by nasvědčovaly hromady písku a země na pastvině k Hrachovu. Zasněžení kostela sv. Prokopa, patronu havířů, by to rovněž potvrzovalo. Údajně se mělo zlato zde i těžit. Geologové zde při pokusném rýžování našli zlatý prach. Obec se poprvé v písemných pramenech uvádí v roce 1291 jako majetek pražského arcibiskupství. Později Chyšky získali Rožmberkové. Za husitské revoluce byl kostel vypálen Žižkovými vojsky, která táhla od Mladé Vožice na milevský klášter. Roku 1599 Jindřich z Doudleb obnovil kostel a faru, postavil zde své sídlo, špitál a kapli sv. Trojice při kostele. Před svým skonem odkázal veškerý majetek městu Písek. Písek přišel o ves po bitvě na Bílé Hoře. V dalších letech se vystřídalo množství vlastníků. Renesanční tvrz byla pod kostelem na místě dnešní usedlosti č. p. 4 a č. p. 11. Pod tvrzí existovala okrasná zahrada ještě v roce 1830. Lze spatřit ještě zbytky původního valu nad domnělým obvodovým příkopem. Románský kostel sv. Prokopa byl upravován v gotickém období a přestavěn v pozdním baroku. Z románského období je zachována část presbytáře a z gotického období postranní portál. Na křtitelnici je postava sv. Prokopa. Oltáře původního kostela se nedochovaly. Na hlavním oltáři je dřevěná socha sv. Prokopa z neznámé doby. Na pravém postranním oltáři, zasvěceném neposkvrněnému

TURISTICKÝ VÝLET TV 17

početí Panny Marie, je uprostřed socha P. Marie Lourdské, po pravé straně je sv. Anežka česká, po levé straně sv. Ludmila. Nahoře v oválném rámu je obraz sv. Vojtěcha. Levý postranní oltář je zasvěcen sv. Janu Nepomuckému se sochami sv. Metoděje a sv. Cyrila. Zde sloužil svou první mši Miloslav Vlč, pražský arcibiskup na přelomu tisíciletí. Od kostela jsou daleké výhledy na Šumavu (za dobré viditelnosti). V zahradě fary je zděný altán, v němž za svého pobytu v Chyškách sepsal několik svých spisů spisovatel a buditel Prokop Chocholoušek (blížeji Nadějkov). Majitelé velkostatku sídlili v zámečku, který byl postaven v 17. století. Není na něm nic pozoruhodného. Chyšky byly 4. května 1934 postiženy požárem. Shořelo 8 hospodářských usedlostí se všemi budovami, zásobami a nářadím. Pronikavým způsobem do hospodářského života kraje zasáhl učitel Josef Tomášek. V letech 1910–13 se mu podařilo přesvědčit majitelku pozemku hraběnku Karolínu Kokořovou, rozenou Wratislavovou k parcelaci dvora. Tomášek pozemky koupil a rozdělil mezi chalupníky a rolníky. Později tak byly koupeny a rozprodány i další statky v okolí. Tak se pan učitel Tomášek zasloužil o pozemkovou reformu již před první světovou válkou. Na škole učil Josef Moravec, vzdělaný učitel a malíř. Jeho syn Alois Moravec, který se v Chyškách narodil 5. ledna 1899, se stal akademickým malířem, maloval krajinu, byl ilustrátorem. Do zdejší školy chodil Bohuslav Jarolímek, rodem z nedaleké vsi Vilín, který se stal opatem strahovského kláštera. Dalším žákem zdejší školy byl Richard Lauda. Stal se malířem, který ve svých obrazech oslavil tento chudý kraj. Kreslil pro děti. Jeho obrazy jsou v jistebnické radnici. Byl prvním lyžařem v okolí.

Květuš – osada se v písemných pramenech poprvé objevuje v roce 1396. V té době a později se vlastníci osady nazývali z Květuše a sídlili na místní tvrzi. Jeden z tohoto rodu, Zbyněk zvaný Veliký, bojoval v roce 1450 na straně vojska Jednoty poděbradské. Kolem roku 1475, kdy vymírá poslední z rodu z Květuše, tvrz zpustla a osada byla rozdělena mezi několik zemanů, z nichž později vznikli svobodníci. Zbytky květušské tvrze měly být patrné ještě v 18. století. Předpokládá se, že ve vsi byly dvě tvrze. Jedna měla být při severozápadním konci obce na mírném svahu na ostrůvku s vodním příkopem, mezi silnicí na Chyšky a usedlostí čp. 22. Druhá tvrz měla být podle místní tradice v prostoru usedlosti čp. 19, jihozápadně od jádra obce, nad dvojicí protáhlých rybníčků, na místě bývalého svobodnického statku U Hrdoňů. Další místa svobodnických statků z roku 1654 byla v místech usedlostí č. p. 20 a 21. Ke zhlédnutí je kaplička z 19. století s památnou lípou. Severně od obce se nalézají zbytky starého židovského hřbitova.

Klokočov – ve 14. století zde bývalo sídlo vladkyň. První z nich je znám Fridrich z Klokočova, který žil v době vlády Karla IV. Jeho děti v mládí pomřely a jeho majetek připadl králi. Potom se vystřídalo několik vlastníků. Tvrz v Klokočově stála ještě v roce 1546 a dalo se v ní bydlet. V roce 1572 byla ještě v dobrém stavu, ale koncem tohoto století již byla v rozvalinách. Místní tradice klade zaniklou tvrz do míst usedlosti čp. 3. S někdejší areálem tvrze snad souvisel i rybníček při cestě před usedlostí. Na jihozápadě parcely byl zjištěn zbytek příkopu, který asi navazoval na uvedený rybníček. V roce 1970 bylo v jižní části zahrady starší lomové zdivo, které představuje snad část zaniklého sídla. V areálu byly nalezeny zlomky keramiky z 15. a 16. století.

Nadějkov – městečko leží na jižním svahu chyšecké pahorkatiny. Bývala zde tvrz, na jejímž místě stojí zámek. První z držitelů byl Ahník z Nadějkova. V 16. století se nadějkovské zboží dostalo do vlastnictví pánů Doudlebských z Doudleb. Začátkem 18. století se na krátkou dobu stávají vlastníky hrabata Kinských ze Vchynic. V roce 1761 kupuje panství svobodný pán Feuerstein z Feuersteinsbergu, polní maršál a polní zbrojmistr za vlády Marie Terezie, velitel a reorganizátor dělostřelectva. Sloužil 52 let na vojně a do Nadějkova odešel na odpočinek. Měl být mužem lidumilným a podporoval chudé lidi. V té době snad došlo k přestavbě barokní tvrze na zámek. V polovině 19. století nadějkovské panství obsahovalo: 1 pivovar, 1 lihovar, 2 draslárny, 3 ovčiny, 9 dvorů, 9 hospod, 6 mlýnů, 1 cihelnu, 20 rybníků a poddanství 18 vesnic. Za první republiky byl majitelem Nadějkova akademický malíř Karel Beck. Tvrz nadějkovská se popisuje v soudním odhadu z roku 1703 jako rytířské sídlo vystavěné z kamene a šindelem kryto, s 19 pokoji, s konírnami a kašnou. Kostel Nejsvětější Trojice pochází z roku 1670. Z památek kostelních je pozoruhodné pískovcové poprsí maršála Feuersteina, kazatelna a starobylé varhany. Ve farní budově zemřel 5. června 1864

TURISTICKÝ VÝLET TV 17

spisovatel Prokop Chocholoušek. K jeho úmrtnímu loži přijel Jan Neruda. Je pochován na zdejší hřbitově. Nebýt porozumění okolního duchovenstva, byl by zemřel opuštěn v bídě. Býval hostem u pana faráře Boučka v Chyškách. Pronásledovaný spisovatel a novinář po žalářování pro účast v revoluci 1848 psal své poslední jihoslovenské povídky v knize „Jih“ za špatných životních podmínek. Stará škola byla postavena v roce 1736 se zřízením nadace pro učitele. Roku 1814 vznikla další škola za Puscanyho (o Janu Puscanym vypráví Al. Jirásek v knize „F. L. Věk“ – místo Nadějkov uvádí Mladějkov). Památná je kaplička Panny Marie Svatohorské z roku 1645, stojící u silnice k Sedlci u domku č. p. 64. V tomto roce, po bitvě u Jankova (kde švédský generál Torstenson porazil císařské), rozjeli se Švédové po okolí za loupením. Jeden oddíl švédských rejtářů zaútočil na nadějkovskou tvrz právě v místech, kde je kaplička. Švédové byli pohřbeni u rozcestí cest vedoucích do Mozolova a Vesce Šichovy. Na pohřebišti byl postaven kamenný kříž se špatně čitelným nápisem a letopočtem 645. Jednička je vynechána, jak bylo v minulém století zvykem.

Nosetín – ves patřila roku 1290 ke hradu Skalici u Sepekova, poté biskupům pražským. Její jméno je odvozeno od názvu vlastníka – Nosatova dvora. Později byla součástí panství nadějkovského. Severně od Nosetína se táhne úval lemovaný lesy, kterým se otevírá výhled přes myslivnu pod Branišovem na kraj vysokochlumecký a výšiny v Povltaví.

Podchyšská Lhota – dříve nazývána jako Lhota Tetaurova, někdy také Tetourova. Ve vsi stávala v 15. století tvrz. Majitelé tvrže sídlili až do roku 1497 ve Vlksicích. Lhota se záhy dostala do majetku Tetourů z Tetova, podle nich se ves nadále jmenovala. Při vlksickém panství zůstala Lhota do roku 1597, poté byla přičleněna k Malé Chyšce, při níž zůstala až do bělohorské bitvy a po ní bylo později odvozeno její dnešní jméno. Na katastrálním plánu z roku 1830 je tvrziště umístěno mezi dvěma rybníky, kterými protéká potok Kačák. Na tvrzišti stojí dnes tři chalupy. Pozůstatky zdiva tvrže jsou v obvodovém zdivu východního domku č. p. 3. Pozůstatkem tvrziště je také nízká vyvýšenina za domem č. p. 16. Při terénním průzkumu v roce 1968 byly nalezeny zbytky keramiky ze 14./15. století.

Růžená – středověké zemanské sídlo s malou osadou vlastnil v roce 1400 Albert z Růžené. V 15. století byla osada majetkem vlksického panství, a to až do poloviny 17. století. V 18. století byla Růžená na čas samostatným statkem a tehdy byl postaven jednoduchý panský dům. Je pravděpodobné, že zde stálo i staré středověké zemanské sídlo, které nejspíše nebylo opevněné jako tvrz. Pak Růžená patřila pánům z Nadějkova. Podobně jako na jiných statcích tehdejší majitelky hraběnky Kokořové, roz. Vratislavové, tak i tady proběhla pozemková reforma. Zásluhu na tom měl učitel Josef Tomášek z Chyšek (blíže Chyšky), kdy všechny pozemky i stavení byly rozprodány mezi drobný lid, který tak získal vlastní majetek. Střítež – rod majitelů zboží střítežského se ve 14. století značně rozvětvil a majetek byl rozdělen na několik částí. Mezi majiteli se objevují i páni z Vlksic. Poprvé se vyskytují také členové rodu Dýmů či Deymů i Dejmů ze Stříteže. Na protestním listu, poslaném roku 1415 ke koncilu kostnickému proti upálení mistra Jana Husa se podepsali a svoji pečeť přidali také Beneš a Mrakeš ze Stříteže. Roku 1469 jakýsi Dým (Dejm) Střítežský odváděl poplatek na hrad Zvíkov. Tehdy asi Dýmové opustili Střítež a usadili se na jiných tvrzích v kraji Prácheňském. Patřily jim Čimelice, Cerhonice, Rakovice, Čížová a jiné. Jeden z Deymů, Mikuláš, měl za manželku Alenu z Hodějova. Od 16. století tvrz ve Stříteži přestala být panským sídlem a pustla. Tvrz vznikla v 1. polovině 16. století na místě jednoho z kmetských (nájemných) dvorů, na místě dnešního domu č. p. 10. Ještě v rukopise z 18. století se však uvádí, že zde bývalo sídlo rytířské, od nějž ještě kusy zdí stojí. Jinak z tvrže se nedochovalo ničeho.

